

ratele by mohlo zmást celkem dobře napodobené vzájemné postavení písmen, číslic i celých řádků (i když ne zcela přesné – přetisk je celkově větší). Už v osminásobném zvětšení však dobře vidíme odlišnosti v detailech písmen a číslic, z nichž na první pohled zaujme nestandardní seřiznutí druhé devítky či zakončení pravé nožky písmene Á. Samozřejmě se liší i vlastní provedení přetisku – barva a způsob otisknutí.

Na našem trhu by takový padělek byl odhalen asi brzy, v USA jej však považovali za pravý minimálně půl století – alespoň podle přiložených fotoatestů. A to je dobrá připomínka toho, že není atest jako atest...

Barvy u známek Hradčany

Nové vydání příručky Pofis ČSR I přineslo mimo jiné i zpřesnění záznamů u naší první emise – Hradčany. Řada známek byla nově rozlišena podle tiskových desek, s čímž souvisí i označení barev, které byly v jednotlivých fázích tisku použity. Tento způsob katalogizace samozřejmě klade na znalosti uživatelů vyšší nároky, a proto je třeba volit co nepřesnější označování. Dnes se podíváme na situaci u dvou hodnot páté kresby: 15 a 25 h.

U 15 h byla doplněna barva *rumělková*, používaná pro 3. až 6. tiskovou desku, které obsahovaly známky I. typu spirály. Jde o odstín dosud zahrnovaný pod základní název cihlově červená, i když se od něj poněkud liší (oba však pod UV lampou „září“). Praxe ale ukazuje, že je třeba více zdůraznit, že prvotní je rozpoznat tiskovou desku, aby nedošlo k záměně zejména u zoubkování B a C.

U 25 h byla doplněna barva *tmavě fialová*, i když přesnější výraz pro tento odstín by byl *hnědofialová*. Tady je třeba dát pozor zejména u známek nezoubkovaných, aby nedošlo k záměně s poměrně běžným odstínem fialové, jen o něco tmavším. Hnědofialovou (z 1. a 2. TD) nelze zaměňovat s tmavšími odstíny běžné fialové (vyskytují se ze všech 4 TD).

S barvami je ta potíž, že se o nich špatně píše, takže tu doslova platí známé rčení, že jednou vidět je lepší než stokrát slyšet. Proto by bylo třeba společným úsilím badatelů a znalců sestavit kolekci

známek příslušných barevných odstínů, které by jako etalon mohly být vystaveny například v Poštovním muzeu v Praze, kde by si je zájemci mohli prohlédnout na vlastní oči. Tomu by ale mělo předcházet nalezení konsenzu, co přesně za ten který odstín vlastně považujeme. Z praxe totiž víme, že v různých dobách se jednotliví znalci, ale i sběratelé, v této otázce leckdy neshodovali, což způsobovalo zmatky a přinášelo škody. Nejde přitom zdaleka jen o zmíněnou dvojici odstínů, příkladů bychom mohli uvést mnohem více – nekřiklavější je 120 h stříbřitě šedá či odstíny hodnoty 200 h.

Abychom nezůstali jen u slov, zveme všechny zájemce o tuto problematiku do pracovní skupiny v rámci Filatelistické zkušebny Domu filatelie. Pokud byste na tomto úkolu chtěli spolupracovat, ozvěte se (zavolejte, napište či pošlete mail) do redakce Filatelie. Do konce roku plánujeme svolat setkání, kde bychom si vyměnili poznatky a dohodli další postup.

Pokud by se takovou pracovní skupinu podařilo ustavit, byl by to nadějný signál pro přípravu nové zpracovaného 1. dílu Monografie čs. známek, který by měl zachytit poznatky získané od vydání předchozího. To je samozřejmě velký a ambiciózní úkol, a právě otázka dořešení definic jednotlivých barev a jejich odstínů by mohla být dobrou zkouškou, zda si na něj současná generace sběratelů, badatelů a znalců může troufnout. Čtenáře Filatelie budeme o konkrétních výsledcích našeho snažení samozřejmě informovat.

Příležitostné razítko SNP

Loni v lednu (F1/2010, s. 12) jsme se věnovali padělaným otiskům pamětního razítka k prvnímu výročí SNP, vyskytujícím se na Partyzánských aršících. Vyslovil jsem přitom domněnku, že v některých případech může jít i o dodatečné otisky razítka původního, provedené samozřejmě neoprávněnou osobou (tedy obdobu patisků). Minulý měsíc mě na veletrhu Sběratel, kde ve stánku SČF poskytovali členové Komise znalců bezplatné konzultace návštěvníkům, vyhledal slovenský sběratel ing. I. Ch. a k tématu článku mi sdělil další informace: „*Počátkem 90. let jsem byl na léčení v Karlových Varech. Jako filatelista jsem tam navštívil i místní burzu, kde jsem u jednoho stolku viděl prodávat poštovní razítka – tedy ne otisky, ale skutečná razítka, kovová, s dřevěnými držadly, jak je známe od přepážek. Prodávající jich měl několik a chtěl zhruba sto tehdejších marek za kus. Zaujalo mě velké razítko k výročí SNP. Prodávající měl sebou i polštářek natřený modrou barvou a nabízel, že si razítko můžeme zkusit otisknout. Několik návštěvníků toho využilo. Já jsem si na místě od jiných prodávajících koupil tři partyzánské aršiky a orazítkoval je pro srovnávací účely. Dvěma jsem potom podělil dva kolegy u nás v klubu a jeden mám dodnes. Razítkovalo se na obyčejném stole, a protože nebyla k dispozici gumová podložka, nejsou otisky tak kvalitní. Razítko nakonec koupil můj známý, karlovarský sběratel pan V. B., který nedlouho potom zemřel. Byl to sluš-*

ný člověk a razítko koupil proto, aby se nedostalo do nepovolanych rukou. Co se s ním ale stalo pak, bohužel nevím. Ještě si vzpomínám, že prodávající tehdy měl i protektorátní razítko z Prahy, které jsem pak vídal na padělaných doporučených dopisech se známkou A. Hitler 4,20 K.“ Pan Ch. nám poskytli skeny svého aršíku i detaily tří padělaných otisků razítek, které se na něm nacházejí.

Podle zkomolené horní hvězdičky se zdá, že by mohlo jít o stejné razítko používané k výrobě padělků, s nimiž jsme vás seznámili loni. Pozoruhodná je i barva otisku, která se v tomto případě zdá dokonce o něco podobnější originálu, než barva padělků z F1/10. V každém případě jde o důležitou informaci potvrzující, že se původní razítko nachází v soukromých rukách a že je tedy třeba být při nákupu razítkovaných aršíků opatrný. Na druhé straně však není třeba se bát přehnaně, protože typická původní modrá barva pravých otisků, navíc za více 65 let charakteristicky zestárá, by měla být dostatečně spolehlivým vodítkem při rozhodování o pravosti.

A ještě jeden závěr: Uvedený příklad je dalším potvrzením dávno známé skutečnosti, že spolupraci mezi sběrateli lze objasnit i leckteré letité otázky, u nichž bychom to už ani nečekali.

FDC 4 Kčs Dvouletka – a spol.

Sbírání čs. obálek dne vydání zažilo za svou bezmála 65letou existenci zvraty, jako snad žádný jiný obor ve filatelii. Z počátečního celonárodního nadšení, kdy se k jejich odběru hlásili i nefilatelisté, po pád do nezájmu, kdy je někteří filatelističtí obchod-

níci dokonce používali jako pytlíky na zakoupené zboží, protože je to vyšlo levněji, než shánět jiné obaly... Předělem v této neradostné dráze bylo vydání 9. dílu Monografie čs. známek, v němž znalec Pavel Aksamit ukázal, jak zajímavé může sbírání FDC být. To povzbudilo nové zájemce, kteří přinesli nové informace, což je ta nejlepší cesta k tomu, aby se tato prozatím finančně nenáročná oblast opět začala těšit zájmu sběratelů. S málo penězi se tu totiž dá pořídit mnoho muziky: varianty razítek, chlopní, rytin a kresebné výzdoby vůbec, typy a deskové vady na známkách, abychom jmenovali alespoň ty nejdostupnější. Můžeme jít ale mnohem dál, lvi například zívají v oblasti poštovního použití, zejména v prvních letech staré měny a pak v letech šedesátých, kdy do zahraničí byla poštou odeslána řada obálek v rámci podnikové korespondence (zejména podniků zahraničního obchodu), z nichž některé mohou přinést nečekaná překvapení. Pravda, zůstaly zpravidla v zahraničí, to ale nyní není taková překážka, jako dřív. Jednak máme internet a jeho aukční a sběratelské weby, na nichž lze takový materiál hledat, jednak k nám např. na veletrh Sběratel jezdí zahraniční obchodníci s bednami celistvostí. A sami přece čas od času někým vytáhneme paty – a na místě se můžeme poohlédnout po místních filatelistických obchodnících a burzách. Osobní zkušenost: V hlubokých sedmdesátých letech jsem jako student vyrazil k moři do Bulharska, a když už jsem tam byl, doptal jsem se na místní sběratelskou burzu ve Varně. Byla pod širým nebem, nabízelo se tu kde co, kupodivu i známky ČSR I, z nichž jsem si tehdy za pár leva nakoupil řadu dobrých kousků, například neupotřebené modré Štefániky, ale i letecké dopisy, kterým tu nikdo nepřikládal význam. Loni mě zase v Helsinkách naprosto překvapila nabídka československých celistvostí v jednom z místních filatelistických obchodů – měli jich krabice a krabice a krabice, bylo jich tolik, že jsem ani neměl čas a sílu je prohlédnout. Podobnou zkušenost s nabídkou čs. materiálu mám i z Francie, Itálie, USA a dalších států. A teď si vezměte, že známky tamní obchodníci a sběratelé sice v katalogu najdou, ale co je jim to platné u FDC, zejména u méně běžných nebo dokonce neznámých variant?

Být připraven, toť vše!, říká Shakespeare Hamletovými ústy, a pro nás to je dokonalý návod pokud váháme, kam v současné nelehké ekonomické situaci obrátit svou sběratelskou pozornost. Československé obálky dne vydání, nyní na trhu doslova za babku, mohou být dobrým tipem. Ukázat si to můžeme na jejich obsáhlé sbírce (18 velkých zásobníků, celkem 3 krabice od banánů) z pozůstalosti po čs. exulantovi v Anglii, která bude za 1.000 Kč nabídnuta v podzimní aukci Profil. Svou skladbou ukazuje, že obálky získával na tamním trhu, protože řada z nich je poštou prošlých na PZO do ciziny, i s razítky dodacích pošt, některé z prvních i s celými sériemi či odlišným vylepením, prostě příležitost k bádání jako vyšitá. A teď pozor – soubor se vrátil do Česka, pro-

tože v zahraničí ho nikdo nechtěl koupit za žádnou, ani tu nejmenší cenu, prostě o něj nikdo nestál! Ne-ní to dobrý příklad příležitosti na trhu?

Dosud neznámá podoba první čís. FDC, nacházející se v popsaném souboru. Nejen, že je vylepena hodnota 4 Kčs namísto 2,40, ale odlišné je i razítko - s rozlišovacím písmenem „b“, zatímco dosud je známo pouze „a“. Mohlo jít o úpravu pro PZO, s výplatným do ciziny. Lze předpokládat, že nevznikl pouze tento kus, proto stojí za to pečlivě prohlížet i takovýto zdánlivě běžný materiál. Na zadní straně FDC je razítko britské pošty, související zřejmě s dosláním.

A proč o tom mluvíme ve Znalecké hlídce? Protože s rostoucím zájmem o sbírání FDC lze očekávat i vzestup cen vzácnějších variant - a kde jsou vysoké ceny, tam jsou i padělatelé. I tady je proto třeba se mít na pozoru. A jaké padělky lze očekávat? To můžeme snadno odhadnout. Například obálka Kroje 1955 s přelepenými známkami II. typu - v sérii jsou jak známo tři, obálka s jedním druhým typem stojí několik stokorun a dá se sehnat poměrně běžně, se dvěma už stojí nějaké dva tisíce a se třemi jsem ji nikdy neviděl - jistě by ale stála alespoň dvacet tisíc. Razítka jsou přitom provedena dost podobně, takže snaha o přelepení není vyloučena.

Některé obálky se zase běžně vyskytují i bez známek a razítek, jen s ozdobnou kresbou vlevo. Padělatelé je mohou využít k výrobě FDC s odlišným vylepením známek, stačí jim pořídit si leptaný zinkografický štoček jako kopii razítka původního. Vyskytují se i tzv. ministerské obálky z let 1948-49 s padělaným číslem na zadní straně, zhotovené z běžné obálky paginýrkou. Zisk sice není závratný, ale padělatelům těch několik stokorun zjevně stojí za to.

Oblast sbírání FDC je řídkým příkladem, kdy nedeme po stopách padělatelů, ale naopak se na jejich neblahou činnost můžeme připravit. Takže nejen Hamlet, ale jak že to říkali skauti?

* * *

Za uplynulých patnáct let Znalecká hlídka popsal mnoho případů padělků a padělatelských afér. Neudělali jsme si tím jen přátele. Leckdo musel vrátit peníze, od jiného zase sběratelé přestali nakupovat, obecně se na trhu zvýšila opatrnost. Padělatelům a distributorům padělků prostě přestaly zlaté časy. To se jim samozřejmě nelíbilo a nelíbí, ostatně, kdo by byl rád, když mu někdo sáhne na peníze? Tento stav přirozeně nezůstal bez následků: Jak jsme se učili ve fyzice - tlak vyvolává protitlak. A tak se čas od času objeví nějaká ta pomlouvačná kampaň (v poslední době si lidé kolem prodeje padělků našli hlásnou troubu na internetu), ale s tím člověk musí počítat, když se veřejně angažuje a vyjadřuje. Zvykl jsem si s padělateli a jejich pomocníky a zastánci nepolemizovat, i když ke konkrétním otázkám se vyjadřuji vždycky (např. ve F4/2011, s. 32). V zásadě spoléhám na to, že soudný čtenář si obrázek umí udělat sám.

Teď se však stalo něco, k čemu se vyjádřit musím. Na internetu zveřejnil obsáhlý článek bývalý předseda Svazu českých filatelistů Lumír Brendl. Jde o člověka všeobecně známého, považovaného dokonce za zasloužilého. Po léta publikoval v našem časopisu a byl i členem jeho redakční rady. Teď svým článkem ale překvapil nejen mě, ale i některé naše čtenáře. Uvádí v něm totiž takovou řadu nepravd, že by to mohlo nezasvěcené zmást. Nejde přitom o bezvýznamného pisálka, ale bývalého vysokého filatelistického funkcionáře, který nás reprezentoval ve FIP jako jeden z jeho ředitelů a dosud třeba zastupuje SČF v komisi známkové tvorby ministerstva průmyslu a obchodu. Obsah jeho článku nebudu komentovat, koho to zajímá, může si ho u nás v redakci přečíst, nebo najít na webu. Chci pouze říci, že jsem se s Lumírem Brendlem nerozešel v dobrém. Už před několika lety jsem se znepokojením zpozoroval, že lobbuje za člověka doslova symbolizujícího padělatelství u nás. Jenom mi nebylo jasné, proč to dělá. Pravda se ukázala loni na podzim, kdy jsem veřejně vystoupil proti jeho kandidatuře na předsedu SČF a jako určitou náplast jsem navrhl, aby pro něj byla zřízena funkce předsedy čestného. Tehdy mi napsal jeden ze čtenářů Filatelie, že by to bylo plivnutí do tváře obětem minulého režimu - a přiložil podklady, které to dokládají. V tuto chvíli je nechci rozebírat - a doufal jsem, že k tomu ani nikdy nedojde. Po posledním Brendlově vystoupení však musím říci alespoň toto: Bohužel se ukázalo, že nám všem po léta lhal o své minulosti a díky nepravdivému čestnému prohlášení se stal předsedou SČF - jinak by k tomu s největší pravděpodobností nedošlo. Tuto skutečnost zřejmě už před lety odhalil onen distributor padělků...

Nevylučuji, že se k tématu vrátím obsáhlejší článkem. Teď však chci tuto neveselou kapitolku zakončit citátem z Cervantesova románu Důmyslný rytíř don Quiote de la Mancha: „Nelze se vyhnout zákonu přírody, podle nějž každá věc zplodí jen věc sobě podobnou.“ Tak je třeba vidět výroky L. Brendla, i fórum, na němž zaznívají. ■